

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Posojilnica v Krškem.

Deželni zbor v Ljubljani je lani sklenil, naj se županstva potrudijo, da bi se po Kranjskem napravile potrebne posojilnice. V Krškem je o posojilnicah ljudem razlagal največ šolski ravnatelj gosp. Lapajne. Ko je menil, da so ljudje o njih namenu in pomenu dosti podučeni, povabil je iz Krškega in okolice vse, kateri imajo premoženje in poštenje, k zboru, kjer so se napravila za posojilnico pravila ali štatuti, to je postavná pogodba, po katerih se morajo ravnati vsi tisti, ki k posojilnici pristopijo. Ta zbor je bil že lani meseca decembra. K temu posvetovanju so bili prišli razni gospodje in možje, več ali manj veljavni in premožni. Bilo jih je kacic štirideset. Pričujoči so bili med drugimi gospodje: Gregorič, Rupert, okrajni komisar Čop. Navzočni gosp. c. kr. okrajni glavar Weiglein, gospod, ki ljubi pred vsem pravico in resnico, pristopil je še tisti dan k tej novi zadrugi. Pri tem zboru se je določilo najprvo, da bode krška posojilnica zadruga z neomejeno zavezo. Kaj se to pravi? Vsak, ki k društvu pristopi, mora z vsem svojim premoženjem dober stati, če bi bila sila. Zavoljo tega pa ima taka posojilnica

prav veliko zaupanja ali kredita. Po tem se je določilo, da mora vsak, kateri bode v zadrugo sprejet, plačati en goldinar, ki se mu pa več ne povrne. Potlej mora pa še vsak ud posojilnice plačati najmanj en delež (pa lahko tudi več) v dveh letih, to je 12 gold. v 2 letih, toraj najmanj 50 kr. na mesec. Ta denar je pa njegov, dobi ga nazaj z obrestimi (interesom) vred, kedar noče več pri zadrugi biti. Izstopi se pa lahko vsako leto od posojilnice. Kdor pa je zadržnik ima več pravic. Najboljša pravica je ta, da lahko dobi denar na posodo, če ga posojilnica ima. Imela ga pa bo, ker ga jej bodo ljudje zaupali, ko bode imela kredit. Ljudje bodo namreč hranit nosili denar, ker jim bode dajala take obresti, kakor ljubljanska hranilnica. Na posodo se bode dajal denar samo zadržnikom ali udom, in to na razen način; le na grunte ne, ker to preveč stane. Po navadi samo na menjice ali bekseljne, katere bo moral razen zadržnika še en porok podpisati.

To so najvažnejše določbe iz pravil, ki se pa morajo prej poslati c. kr. okrožni sodnji v Novo mesto, kjer se morajo prej registrovati, to je, nekako potrditi. Kedar se bode to zgodilo, začela bode še le posojilnica delati, to je denar sprejemati in posojevati. Takrat homo še več po-

Podlistek.

Nekdaj in sedaj. (Dalje.)

Pa kaj je to suženj ali rob? — Suženj je tak nesrečen človek, kteremu so ljudje vzeli prostost, tako da ni več sam svoj. Nima nobene pravice, ne sme zapustiti gospodarja, ampak je le kot živina primoran delati. Gospod ga lahko proda, kakor kakovo drugo stvar, ga podari, zamenja, uklene, tepe, umori, križa! Taka nesrečna stvar je suženj!

Sužnje, sem djal, je naredila lenoba, mržnja do dela. — Pa kako, je li bilo v starih časih veliko tacih nesrečnežev?

Bilo jih je neizrečeno veliko število. — Skorej vsa opravila so bila njim izročena. Streči so morali prostim, preskrbovati hišna opravila, delati na polju, v gozdu, voditi vsa rokodelstva. Na Grškem, v Atiki, so prešteli prebivalce. Našteli

so samo dvajset tavžent prostih državljanov pa štiri sto tavžent sužnjev — torej 20krat toliko sužnjev, kakor prostih. V Rimu jih je bilo toliko, da jim gosposka nikdar ni privolila nositi posebne obleke, češ, vtegnili bi se šteti, tako bi zvedeli, koliko jih je, in bi se zoper nas vzdignili. Velika, velika večina ljudi je zdihovala pred Kristusom pod sužnjiškim jarmom — prostih je bilo le malo. Ti so trotom enako uživali trud svojih nesrečnih bratov.

Kmetič, tožiš, kako hudo ti je. Rad verjamem; ali ti vendar obdeluješ svojo zemljo, vendar smeš odpočiti si s svojimi otroci; in če le ne moreš shajati, prodaš posestvo, greš drugam sreče iskat; siloma zapoditi, prodati, tepsti te nikdo ne sme! Dragi moj, ko bi bil pa ti živel, recimo dva tisuč (tavžent) let poprej — kakšna bi bila s teboj? Groza me je povedati — strašen bi bil tvoj stan: ti bi bil skoraj gotovo suženj!

m tuž-

jedini

— za-

jar,

ŠO

ja za celo
četrt leta
ajajo ured-

50

75 kr.

modernim
iskanim ža-
nanjostjo di-
Cena je
i mogoče,
nanja dol-
0 ctm., ši-
lje, kterim
v svojem
aročevanju
naj najbolj
e pošljem

[ar,

ubljeni.

v njegovo
sžbo. Vse
Naročilom
[2—2]

ELJU

kr.

[o da jim
i. Vse so

ajec.

vedali, morebiti tudi pravila natisnili. Za danes povemo samo imena tistih mož, ki so bili pri prvem posvetovanju 7. dec. in pri drugem 18. jan. izvoljeni, da bodo za l. 1885 zadrugo vodili. Ti-le gospodje so: Ivan K n a v s, vikar v Krškem, kot ravnatelj; Ivan L a p a j n e, šolski nadzornik, kot njegov namestnik in zapisnikar; Ivan P f e i f e r, trgovec v Leskovci, kot denarničar; Anton J u g o v i c, pek in meščan, kot njegov kontrolor in (namesto decembra meseca izvoljenega gosp. V. Pfeiferja, ki je zadrževan) kot odbornik A. J u r č e č, klobučar in hišni posestnik v Krškem. K posojilnici je do zdaj pristopilo 17 udov, veliko jih pa še le bo, kedar bode zadruga registrovana. Ti udje so podpisali po 1, po 2, 4, 5 in 10 deležev, skupaj že 76 deležev. Gospodje: Feliks L e n k, na raški grajščini; F. S e i d l, meščanski učitelj in A. J a n e ž, meščan, so bili pa kot n a d z o r n i k i posojilnice voljeni že 7. decembra minulega leta.

Za rokodelski stan.

Rokodelci so po vseh mestih tako imenovani srednji ali meščanski stan, t. j. tisti stan, ki je mesta vstanovil. Ta je začel vsled obrtnijske svobode, proglašene s postavo od l. 1869, in vsled nastalih fabrik vidoma pešati in še bolje hirati kakor kmečki stan. Temu se trudi v okom priti nova obrtnijska postava, ki je obrtnijsko svobodo zopet nekoliko omejila, in ki si prizadeva, rokodelski stan s tem zopet k časti in veljavi povzdigniti, da se bode rokodelska izurjenost postavno varovala. Da bi se korist in dobiček rokodelskega stanu bolj povzdignil, snovale se bodo še obrtnijske zadruge, ki bodo pri priliki imele za rokodelce enako važnost, kakeršno imajo razna društva pri družih stanovih, posebno pri učiteljskem stanu razna učiteljska zborovanja, tako zvane konference. Da bode nova obrtnijska postava od l. 1883 imela kaj vspeha in da se bode

obrtništvo pri nas dvignilo, k temu lahko vsi Slovenci pripomorejo, in to največ s tem, da domače rokodelce podpirajo. Med rokodelci po naših mestih ni veliko Nemcev, marveč so skoro vsi Slovenci; če tudi nosijo nekateri le nemško suktnjo, jim je srajca še trdna slovenska robača. Le malo truda bi nas stalo, pa jim slečemo nemško ogrinjalo in ogrnemo jih s toplim slovenskim kožuhom: spoznali bodo, da so Slovenci.

Največ bodemo Slovenci našim rokodelcem koristili, ako jih bodemo dejansko podpirali in rajše jim privoščili zaslužek kakor židovskim in nežidovskim tujcem.

Če kupujemo izgotovljeno obleko, obuvalo in druge reči na sejmih od raznih tujcev, le malokdaj ceneje kupimo. Če se tudi včasih to pripeti, pa dobimo tako blago, ki le malo časa trpi. Saj veste, kako zna jud na sejmih sladko govoriti, samo da nam blago na prečuden način vsili. Mnogokrat nas opehari. Podpirajmo torej rajše znane domače poštene rokodelce, pa terjajmo od njih, da nam po ceni naredé. Ako bodo naši rokodelci dobili od nas delo, bodo oni tudi z nami se potegovali za čast Slovencev, in ako bode naš kmet domačemu rokodelcu zaslužek dajal, bode tudi njegove pridelke lahko bolje plačeval.

Vstrojene skodlje.

Kože se dajejo v stroj, da imamo podplate in usnje: a kdo bo skodlje t. j. šinteljne strojil? Morebiti še ti, dragi bralec.

Glej! bilo je leta 1859 o prazniku Marijnega vnebovzjetja, ko je priplaval majhen oblak nad vas H. na Gorenjskem. Strela vdari iz oblaka v živinski hlev, črn dim se zvali iz slamnate strehe, in trenutek pozneje je bila vsa v ognju. Ogenj se precepi takoj od sape gnan, na bližnji dve hiši s slamo pokriti, potem vname se še ena slamnata streha, pod katero je bilo hranjenih kakih 400 centov mrve, slame in stelje. Tem gorečim streham nasproti je stala hiša z opeko pokrita; ta je imela

Naša lepa dolensjska stran bi bila v rokah nekaj malo posestnikov, morebiti bi jih bilo toliko kakor imamo sedaj gradičev ali pa še ne, drugi bi bili z malo izjemami — sužnji. Bere se, da je bilo ob času grozovitega cesarja Nerona polovica dežele (provincije) Afrike v posestvu samo šestih gospodov — in vendar je bila ta dežela veliko, veliko večja kakor naša cela kranjska dežela.

Ti kmet, ti rokodelec bi bil tedaj suženj ali rob, ako bi živel nekaj stoletij poprej. Kaj pa se to pravi, sem že nekoliko povedal, vendar pa ti moram to še malo bolj natančno popisati.

Ne imel bi nobene pravice. Postava je govorila, da suženj nima glave; to se pravi, da se ne šteje za človeka. Hudobnež te je natepel, zbil ti oko; tožiš ga. Nič ne pomaga, sodnik te ne poslušá, ti nimaš glave, ne šteješ. Tvojemu gospodu se je zljubilo — vzeti, prodati ti ženo:

pritožiš se, zastonj, ti ne šteješ, nimaš glave! — Pa kaj pravim, ne šteješ za človeka? Še manj si kakor nespametna živina. Konj in vol prosto skočeta, ti pa moraš vlačiti pri težavnem delu železne verige na nogah od jutra do večera, od mraka do dné. — Tako se je godilo sužnjim pri Rimljanih. Veliko jih je bilo, ki so morali vrteti celo življenje mlinski kamen vkovani v težko železje. Ali pa bi se zljubilo tvojemu gospodu, kakor so imeli nekdanji Špartanci navado, da bi ti dal gotove čase nekaj udarcev, če tudi nisi nič hudega storil — samo zato, da ne pozabiš, da si suženj! — In tvojim hčeram — bi se godilo, kakor nekdanj rimskim sužnjam: Bogata mehkužna rimska gospa si je lepotičila obraz, slušala svoje prijateljice, občudovala krasne zlate robove svoje obleke — a ob enem je zbadala z ostrimi šivankami uboge svoje sužinje.

fabion, to je prostor mej strešnim žlebom in zidom iz dilj ali desek, ktere so bile morebiti že 100krat z navadnim beležem pobeljene. Imela je ta hiša v gornjem nadstropji, ravno proti omenjenim gorečim hišam lesen pomòlj, (Altane, Erker) kakor majhen mostovž, komaj pol sežna dolg in sežen širok; ob tej hiši, z opeko pokriti so bile zasa-jene mlade češplje in takrat precej polne sadu.

Ni dolgo gorelo, in že se je leseni pomòlj tudi vnel. Njegov ogenj je prav iz bližnje nabijal v leseni, toda dobro pobeljeni fabion, ki se pa vendar ni vnel; ogenj je požrl bližnje strehe in okolj 400 centov mrve, slame in stelje, češplje na drevescih je spekel, strešni oder z opeko pokrit, se je večkrat začel kaditi, ali fabion se vendar le ni vnel.

Ker se je leseni fabion tako branil bližnjemu in silnemu ognju, začel sem premišljevat, zakaj da se fabion ni vnel, — in poskušnje delati, kako bi se zamogel les obvarovati pred ognjem, t. j. narediti nezgorljiv.

Te poskušnje hočem naznaniti, in sicer zato, ker sem videl in vidim veliko streh s škodljami pokritih v Črnomlju, v Metliki, v Novem mestu, v Višnji Gori, v Kostanjevici, v Krškem, na Kočevskem in drugod.

S škodljami pokrita streha je dobra, toda kar se tiče ognja, je skoraj tako nevarna kakor slamnata, ako goreč žarek na njo pade, ki se je odtrgal od druge bližnje goreče strehe.

Mnogi gospodarji takih s škodljami pokritih hiš bi jih radi z opeko pokrili, pa ne morejo, ker je strešni oder preslab, in ne more nositi težke opeke. Je-li mogoče, škodlje veliko bolj varne narediti pred ognjem?

Je mogoče! Skušinja uči, da se to dá storiti in sicer brez velikih stroškov.

Je-li potem čudno, da popisuje neki rimski pisatelj kakovi so bili sužnji, tako-le: „koža je razbrazdana od udarcev z bičem, na čelo jim je užgano znamenje, noge tiče v železju, blede so, suhi in shujšani, nimajo človeške podobe!“

Pa jim je vsaj življenje branila postava? — Kaj še! tudi to je bilo v oblasti njih gospodov; postava se za sužnje ni brigala. Rimski pisavec nam to priča pisaje: Rob, suženj, se umori. Zakaj? S čim je zaslužil smrt? Kje je priča, kje tožnik? kje sodnik? — Kaj prašáš nespametnež, se mi odgovori, ali je mar suženj človek? Ako tudi ni zagrešil ničesa, kaj me to briga? Umreti mora. Jaz tako hočem, zapovedujem, to je dovolj. Tako je bilo.

Misliva si, dolenski kmet, še enkrat da si ti suženj v onih nesrečnih časih. Gorje ti, kako bi se ti godilo!

Gospoda posebno ljubi okusne rake, vsaj ti je znano, kako drago so se do zadnjih let pro-

Moje skušnje so pa te-le:

Položil sem škodlje v belež, narejen iz apna in vode brez peska; nič gostejši ni bil od navadnega beleža, s kakoršnim hiše belimo. Pustil sem škodlje več dni v tem beležu, da se je les v vodi zrahljal in je beleža v se vzel kolikor je bilo mogoče. Potem sem mokre škodlje iz beleža pobral in jih na sapi do dobrega posušil. Ko so se sušile, sem v vodi raztopil železnega (t. j. zelenega) viteriola (Nemci ga imenujejo „grün Eisen-Vitriol“, Slovenci pa napačno: v nekterih krajih mu pravijo „zeleni galún“). V to tamno-rjavo vodo sem položil te suhe apnjene škodlje, ter jih spet pustil več dni v tej vodi, da so se je dobro napile. Potem sem jih vzel iz nje in jih spet dobro posušil. — Deni tako suho škodljo v hudo vročino prav blizo ognja, in ne vname se ti; vrzi žive žerjavice, ali navadno gorečo škodljo na vstrojeno škodljo, in — ne vname se ti; vrzi vstrojeno škodljo v ogenj, in gorela bo, dokler bo ležala v njem, toda vzemi jo iz ognja, in precej ti bode ugasnila, in ako še ni dolgo gorela, še telela ne bode, temveč le črna postala. Iz tega se pač vidi, da tudi vstrojena škodlja v sili gori, toda nerada, tedaj se tudi hišna streha iz vstrojenih škodelj pač ne bode lahko vnela.

Kdor ne verjame naj poskusi, vsaj poskušinja ni draga, kajti apno za malo beleža ne velja veliko, tudi funt železnega viteriola ne več kakor kakih 6 ali 7 soldov.

Streha iz vstrojenih škodelj ti prizadene k večjemu 10 goldinarjev več stroškov, kakor iz navadnih nevstrojenih, toda o pogorišču boš gledal brez straha žarke, ki bodo padali na tvojo streho, potem ko so se iz gorečih slamnatih streh vtrgali; brez straha boš gledal tudi če prav padajo goreče škodlje na tvojo streho; kajti vstrojena škodlja se ne zmeni za malo ognja.

dajali v dalnje kraje znani krški raki. Ali žali Bog, poginili so, kuga jih je pomorila, da ga ne enega ne dobiš lahko. Gotovo je tudi rimska gospoda rada jela krške rake. Ko bi sedaj gospodovala v naših krajih kakor je nekdanj, brez dvoma bi si vse prizadevala, da bi zopet dobila rakov v Krko, kakor se tudi sedaj nekteri gospodje zaman trudijo to koristno žival v Krki vnovič vdomačiti; ali glej vse bi bilo morda zastonj! Pa kaj si spomni tak ošaben gospod? Človeško meso jih bode morebiti ohranilo; in tega mi ne manjka, vsaj imam sužnje dovolj. Ti ubožček si se trudil in potil, da je groza, sedaj ko si se postaral, ter dela več tako nevzmores, kakor nekdanj, pa te posekajo z ostrim nožem, ter vržejo rakom v hrano! Za teboj pa pride na vrsto tvoja žena, tvoj brat in tako drug za družim dokler se gospodu poljubi.

(Dalje prih.)

Taka streha je pa tudi bolj ugodna tvoji krmi, kakor streha iz opeke. Pod opeko krma od vlage oprhne, pod škodljivo suha ostane. Ravno taka je, če ogenj nastane: ako je blizo huda vročina, se opeka razbela, in ti krmo vname; vstrojena škodlja se pa nikdar toliko ne razgreje, da bi se ti od nje krma vnela.

Vrhu tega je tako vstrojena škodlja bolj trepežna, kakor nevstrojena, ker ne preperí in ne gnije tako naglo, kakor una.

Tudi tistih malih stroškov se ne ogibaj, ktere ti prizadene železni viteriol. Ako s samim apnom strojiš svoje škodlje, ti bo dež kmalo iz škodelj apno izprál, in potem ti bodo hitro preperete in se oškrbale; ako pa apnjene škodlje še v železnem viteriolu strojiš, se spremeni apno v škodljah v mavec ali gips; do gipsa ima pa deževnica komej tretji del toliko moči, kakor do apna.

Ako se stroškov ne bojiš, in ako hočeš imeti blede-rumeno streho, kupi si v Ljubljani „vodnega stekla“ (nemški: Kali-Wasserglas) in stroji apnjene škodlje, namest v železnem viteriolu, v vodenem steklu. Res je vodeno steklo drago, vendar boš pa imel dobiček, ker deževnica skoraj nobene moči nima do škodelj, ki so v takem steklu vstrojene. Pomni pa še to, da opaši svojo streho s fabionom; kajti tudi streha iz opeke ne velja pri bližnjem ognju nič, ako nima fabiona, ker jo ogenj od spođej vname.

Ena sama taka skrinja, v kateri se zamore strojiti na enkrat 1000 škodelj, zadostuje za celo vás, tudi za celo mesto. Vás naj jo napravi in jo naj posojuje vaščanom; napravi naj jo mestni odbor in naj jo posojuje meščanom, vsaj se stroški zmanjšajo, ako se več gospodarjev združi.

Poskusite tedaj; skušinja velja.

Stroški so majhni; dobiček jih daleč presega.

Ljudoljub Pobrežan.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu.

Volitve v trgovinsko in obrtno zbornico v Ljubljani bodo 16. marca. Trgovci in obrtniki, t. j. rokodelci bodo dobili glasovnice in jih podpisali, ter jih oddali pri glavarstvih na Dolenjskem, torej v Novem mestu, Črnomlju, Krškem, Litiji in Ljubljani, vsaj do 12. marca. Da bodo kupci in rokodelci na Dolenjskem volili od Slovencev nasvetovane gospode, ume se samo po sebi.

Državni zbor se je posvetoval, kako bi se zboljšale plače slabo plačanim duhovnikom na kmetih. To je bilo zelo treba, če ravno slovenski duhovniki menda ne bodo dosta na dobičku. Pomagala bode pa ta postava duhovnom po nek-

terih drugih deželah, kjer so plačani skoraj tako slabo kakor navadni hlapci.

Dunaj. Prišla bo postava, ktere smo že dolgo želeli. Kakošna pa? Poslanec Lienbacher jo je izdelal, in po novem letu pride že v razgovor v državnem zboru: po tej postavi bo vsak kaznovan, kdor prodaja slabo blago za dobro, pavolo za platno (prt), mast za puter, mleko za smetano, zavrelico za vino itd. Vsak bo kaznovan, kdor meša slabo blago za dobro, postavim fižol med moko, vodo in špirit med vino itd. Sleparije je bilo že toliko med svetom, da človek že ni mogel več dobiti poštenega blaga; kamor je prišel, so ga opeharili; za pošten in težko zaslužen denar je dobil nepošteno blago. Liberalci, dokler so oblast imeli, niso branili teh sleparij. Odkar so pa slovanski in katoliški poslanci dobili več moči v roke, obrača se vse na bolje. Nemško-katoliški poslanec Lienbacher je imel res dobro misel, da je izdelal tako postavo. Sprejeta bo gotovo. Bodimo tedaj veseli, da na Dunaji nemajo liberalci prve besede. Pri prihodnjih volitvah pa glejmo, da jim vzamemo vso moč. Za revno ljudstvo ne bo prej bolje, dokler se ne zdrobi vsa moč liberalcev, kajti oni niso prijatelji delavnega ljudstva. — Tako piše koroški list „Mir“. Da bi se njegove želje izpolnile! Pa je še zelo tiho o tej reči.

Kaj je novega po širokem svetu.

Italijani bi se radi osvojili ob Rudečem morji med Azijo in Afriko novega sveta, pa jih bode stalo dosti truda. Nekatere kraje so že zasedli. Turk bi se jim rad postavil po robu pa se prav ne upa. Posebno hudo pa gre Angležem v Egiptu, in še hujše preti tem grabežem v Sudanu v Afriki, kjer so jim vojaki krivega preroka Mahdija, ugrabili imenitnega generala Gordona, ter vzeli veliko mesto Kartum. Francozi se bijejo s Kitajci ali Kinezi. Kristijanom tamo škoduje, ker jih Kitajci preganjajo, češ, da s Francozi držé.

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

Ne delaj dolgovi!

Ta nauk se ima kmetovalec prav dobro zapomniti.

Kar velja o zdravji in boleznih, namreč, da gre zdravje po vrvi doli in po niti nazaj, to velja tudi o dolgovih.

Dolg se hitro naredi — dan danes sicer tudi ne, ker ljudje denarja nimajo — a le počasi se zopet poplača.

Kmet naj zategadelj odlaša in odlaša, predno gre na posodo jemati; naj si pomaga prej na kateri koli način, samo da se ne zadolži.

Boljše je trpeti pomanjkanje pri jedi in obleki, kakor zadolžiti se.

Ako se je kmet le samo enkrat iz lehkomišljenosti nekoliko zadolžil, malo je upanja, da bode dolg poplačal in se obvaroval pogina.

Če te pa nesreča pri živini, slabe letine ali druge nezgode prisilijo, na posodo jemati, glej in premisli dobro, kje in pri kom na posodo jemlješ in dobro preudari, kdaj ti bode moči izposojeni denar vrniti.

A najbolje si zapomni:

V a r u j s e o d r t n i k o v !

Dokler je bila postava, po kateri je bil upnik kažnovan, če je zahteval previsokih odstotkov (procentov) in obresti od dolžnikov, tega sveta ni bilo treba. Dan danes pa ta potrebna postava, žal! ne velja. — V veljavo so jo sicer zopet spravili, a težko je odrtniku do kože priti.

Zato glej, da ne padeš odrtnikom v pest!

Ti neusmiljeni ljudje so pripravili že marsikoga na beraško palico, pazi, da tudi tebe ne bodo!

Išči si denarje pri poštenih ljudeh, kateri so s 5 ali 6 procenti na leto zadovoljni.

Dogovori se pa na tanko o času vrnitve, da ne prideš v kake nepovoljne — sitne pravde. Ako denarja za dalje časa potrebuješ, išči si ga v hranilnici, ako ga drugod pod ugodnimi pogoji dobiti ne moreš. Posojilnice pa ceneje delujejo.

Varuj se pri izposojevanju denarja posebno menjic!

Moč menjic (bekseljnov) le premalo poznaš, zato delaj rajše dolžna pisma, ako že drugače denarja na posodo dobiti ne moreš.

Poljedelstvo.

Spisal Dragotin Ripšl, župnik.

(Dalje.)

Fižol in bob sta pri nas zeló v navadi; redkejša je že leča, še bolj pa grah. Fižol je raznih barv in debelosti; ena vrsta je kolnik, druga počepljak. Seje se ali sadi v spomladi, kadar se mraza ni več bati, ki ga sicer posodi in spridi. Večidel ga po šopkih sadimo, po 5 do 10 v jedno jamico. Kjer boba veliko pridelujejo, ga tudi živini kuhajo, sosebnó teletom in mladim prascem, da po njem bolj rastejo.

Kihari pa ne škoduje suša. Zato je lahko tudi na suho zemljo sejemo.

Nekdaj so tudi sejali špcolo, rjavo sočivje, grahu podobno, tudi čiček (Kichererbse) imenovano. To je dalo 6 do 8 zrn za eno, ker ima vsak strok le po eno, ali k večemu po dve zrni. Mora se silno dolgo kuhati, zato so pri nas zdaj to sočivje že opustili; bokal je bil po 20 kr.

Ker ima sočivje veliko tečnih del v sebi, k človeka skoraj tako redijo kakor meso, pri nas pa malokdaj, komaj za večje praznike, mesa kupovati zamorejo: je pač dobro za ljudi, da veliko sočivja pridelujejo; kajti sočivje bolj redi, kakor kruh. Posebno je svetovati, da se daje otrokom veliko sočivja, kajti otroci dobé močnejše kosti, ako ga jedó. Stari ljudje pa težko prebavijo fižol, lečo in grah. Kuha naj se pa sočivje ne v studenčnici, ampak prej in bolje se skuha v drugi vodi, katero učenjaki „mehko“ imenujejo. Slama od sočivja je kaj tečna. Kjer je sočivje rastlo, je zemlja precej zrahljana in ne tako izpita zato se lahko na isti prostor še žito poseje.

Krompir zasluži, da je zelo čislán. Revni ljudje, kakoršnih je povsod večina, se gostijo večidel le s krompirjem, zmladleta že težko pričakujejo ranega ali zgodnjega krompirja. Zato je prav za prav kruh ubogih; pa ga tudi visoka gospoda spoštuje in ga rada jé. Pri nas je bil, še ni tako dolgo, ptujec, komaj je zdaj 100 let, kar ga slovenski kmetje poznajo. Leta 1710 ga je Tone Rejgnot prvič na Nemško prinesel; v naše slovenske dežele je še le veliko pozneje pripotoval. Ali kmetovalci branili so se ga tako, da so se pustili raji zapirati, da celo na klopi tepsti, kakor da bi ga bili sadili.

Poznal sem starčka, kateri je v graščini Laškega trga trikrat tepen bil, prej ko je začel krompir saditi. Kako pa zdaj? Kaj je bilo žalosti in zdihovanja, ko je krompir od 1849. leta naprej bolj in bolj gnjil, kakor da bi nas hotel čisto zapustiti? — Hvala Bogu! da je krompirjeva bolezen skoraj čisto ponehala.

Krompirja je čez 1000 sort. Najboljša je tista, ki bogato obrodi in je dobrega okusa. To pa najbolje skušinja pokaže. Dobro je saditi zgodnjega, vsaj nekaj, da se ima kmalu spomladi živež. Krompir je skoro z vsako zemljo zadovoljen, tudi nemara veliko gnoja. Pred njim in za njim se lahko seje na tisto njivo, kar je. Mokra zemlja mu škoduje, ravno tako sama ilovka. Pa tudi čisto suha zemlja ni zanj. Krompir naj se pojé v jeseni in zimi. Spomladi začne kaliti in izgubi vso moč in ves okus. Kakor je krompir okusen, vendar bi človek opešal, ako bi samo njega jel, ker nima vsega v sebi, česar človek za svoje telo potrebuje, zato naj ljudje špogajo mešano hrano, t. j. raznovrstno jed; zdaj to, zdaj uno, da bodo zdravi in močni.

(Dalje prih.)

Domače vesti.

— (Mestni zastop Novomeški) je sklenil prošnjo vložiti na državni zbor na Dunaji, da bi država sedajno cesto iz Novega mesta v Št. Jernej, ki ima polno velicnih klancev,

preložila čez Ločno, St. Peter, čez Krko v St. Jernej. Ta cesta je krajša, bolj ravna in obljudena. — Kteri poznate oboje ceste, boste sami prevideli, kako je to velike važnosti.

— (V Novomestu) tudi nameravajo sedajni vodovod, to je napravo, ki žene vodo od Krke v vodnjak na veliki trg, razširiti in pomnožiti takó, da bi tudi oddaljene hiše vodo blizo, oziroma tudi lahko v hišo dobile. — Že prejšnji gospod župan se je s to mislijo pečal. — To bi bilo za večje hiše in obrtnije neprecenljive vrednosti, in je že prvi trenutek, ko je naš jako marljivi gosp. župan o tem se začel pogajati, nekaj gospodov, ki vedo to korist ceniti, do tisoč goldinarjev podpore obljubilo. — Jako hvaležni bomo, če se to že skoraj vresniči.

— (Prva dolenjska posojilnica v Metliki) sklicala je svoj občni zbor na prvi dan marca dopoldne ob 9. uri v občinsko pisarno, s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor ravnatelja, 2. poročilo blagajnika, 3. poročilo nadzorstvenega odbora, 4. potrjenje računa za leto 1884, 5. predlog bilance za leto 1884, 6. predlog nadzorništva, da bi se poobrestovanje vloženega in posojenega denarja od 1. januarja 1886 naprej za 1 % znižalo, za odobrenje, 7. volitev ravnateljstva in nadzorništva, 8. predlogi društvenikov. — Iz računa, ki ga posojilnica naznanja, povzamemo, da je imela konec leta 1884 imetja na gotovini 2374 gld. 52 kr., posojila na posestva 7445 gld., v posojilih na menjice (bekseljne) 106513 gld. 5 kr., tedaj skupnega imetja 116332 gld. 57 kr. Dolgov pa: 412 deležov udom 7416 gld., hranilne vloge 104717 gld. 49 kr., društveni zaklad 1212 gld. 51 kr., čistega dobička je imela hranilnica 2986 g. 57 kr. — V korist tistih, ki so v denarnih stiskah in si posojila iščejo, prav toplo priporočamo odobrenje znižanja obresti.

— (Popravek.) Slav. ravnateljstvo kočevske hranilnice nas prosi, da naznanimo v „Dolenj. Nov.“, da njeni dolžniki ne plačujejo tri in pol % kapitala nazaj, ampak vsako leto samo po 1 %. Nam je pač vse jedno!! Dotično številko (3 in pol %) povzeli smo iz zapisnika nekega dolžnega pisma, ki ga imamo pri rokah in na tega smo se opirali. Tudi je mogoče, da se je pisatelj v resnici premotil, in številki zamenil. Mi pa pristavimo: „Če več dolga na leto izplačaš, popred bodeš sam sebi delal!“

— (Z Gorenjskega) na Štajerski meji. Tudi na Gorenjskem smo z veseljem segli po „Dolenjskih Novicah“, ker tudi za nas marsikaj mi-kavnega prinašajo. Naj vam povem, da smo po časnikih zvedeli, da imate pri vas milejo zimo, kakor pri nas. Pri nas je po nižavah za meter

debel sneg, po hribih pa po poldrugi meter. stari ljudje ne pomnijo tako hude zime. Sneg je že več poslopij potlačil, kozolce prekucnil in drevje polomil.

— („Škrat“) zabavnozbadljiv in šaljiv list bode pričel s 7. febr. svoj tretji tečaj. Uredoval in izdajal ga bode gosp. Srečko Magolič, kateremu ga je dozdanji urednik, preobložen s preobilim poslom, prepustil. — Oblika mu bode nekoliko izpremenjena in olepšana ter stisneno tiskana. Izhajal bode vsako prvo in tretjo soboto v meseci ter prinašal na štirih straneh izvorne humoreske in druge daljše zabavne spise v verzih in prozi; dalje: komične prizore, s katerimi bode gotovo slavnim čitalnicam in drugim narodnim društvam ustrezal o osnovanji zabavnih programov. Prinašal bode tudi lepe humorističnozbadljive podobe ter izvorne pesmi, dovtipe in drugo zabavno drobnjavo. Za mesec januar bode odškodoval častite naročnike s štirimi prilogami. Izhajal bode redno, in ako bi bila kaka številka konfiskovana, izšla bode prihodnja celo polo obsežna, torej bodo naročniki brez izgube. Cena mu je za vse leto 3 gld., za polu leta 1 gld. 50 kr. in za četrt leta 80 kr., katera naj se pošilja upravništvu v „Narodno Tiskarno“ v Ljubljani. — Ker je „Škrat“ najlepši, najcenejši in najboljši slovenski humoristični list, priporočamo ga najtoplejše vsem rodoljubom in čitalnicam, da ga najizdatnejše podpirajo.

— (V Črnomlju) so tudi ustanovili posojilnico z neomejeno zavezo; ondi jim je sl. c. kr. okrožna sodnija v Rudolfovem že registrovala pravila.

— (Cesta čez Gorjance) se bo preložila, zato bode treba 30.000 gld. Letos se bo v ta namen dobilo 10.000 gld. Za popravo Savskih bregov pa bode dovolil državni zbor 50.000 gl.

— (Nesreče.) Iz Semiča se poroča: Dne 20. jan. podal se je 19letni Matija Malnerič iz Kašče v svoj vinograd hoté z ročnimi senmi prepeljati nekoliko vinskih trt. Naložil jih je kakih 200, a ko hoče navzdol, spodrsne mu, da pade, seni butnejo vanj, in sicer s tako silo, da je mrtev obležal na mestu. — Iz Št. Ruprta pa se nam poroča, da je isti dan v gozdu Žabjeku sekalo več oseb drva. Podrli so precej debel hrast, kateremu se je pri padanju ena veja odlomila in za nekoliko časa v neki bukvi obtičala, potem porušila se, ter pala Antonu Sukebu iz Vrha s tako močjo na glavo, da ga je ubila.

— (Zadušila) se je, kakor se poroča iz krškega okraja, neomežena posestnica Marija Udovec, iz Telč dne 13. jan. Vlegla se je namreč zvečer sama v sobo spat, pred še je pa naložila drv na ogenj in dela tudi nekaj

meter.
Sneg
enil in

ljiv list
Uredo-
golič,
ložen s
u bode
stisneno
soboto
izvorne
v ver-
taterimi
jim na-
abavnih
istično-
vrtipe in
ar bode
ilogami.
številka
pola ob-

Cena
. 50 kr.
pošilja
ubljani.
nejši in
ročamo
ilnicam,
vili po-
rdi jim
vem že

bo pre-
s se bo
vo Sav-
.000 gl.
poroča:
ja Mal-
ročnimi
ložil jih
sne mu,
ko silo,
Št. Ru-
v gozdu
o precej
nju ena
ki bukvi
Antonu
da ga

se po-
sestnica
legla se
ed še je
li nekaj

mokrih v peč, da se posuše. Peč pa je bila slabo zamazana, kadilo se je skozi razpoke in ker so se vnela tudi drva, ki jih je dala sušiti, nabralo se je čez noč v sobi toliko dima, da se je zadušila.

— (Surovost in nesreča.) Na Vahti na Gorjancih se ob sejnih vedno veliko ljudi z živino ustavi, da se odpočije in napoji. Tako je tudi o pretečenem Metliškem sejmu posestnik Mišjak iz Rajnuš, Smihelske färe, svojo kravo tam v hlev postavil. — Ko drugi z živino tje pridejo, ga hlapec odganja, rekoč, naj drugim prostor naredi. Ker Mišjak brani kravo iz hleva gnati, in trdi, kdor prej pride, ima prvo pravico, zgrabi hlapec v jezi menda vago od voza in ga vdari po glavi tako nesrečno, da se takoj omamljen na tla zgrudi. — Peljali so ga takoj domu, ali že na potu je revež umrl. — Večkrat se kaj enacega zgodi; kdor je nagle jeze, naj bo že vendar prepričan, da nikdar ni dobro, kar se v jezi stori. Dobri stariši, pazite na otroke in podpirajte poduk učiteljev, da se ne bodo mej seboj ruvali in tudi živine ne pretepavali, ker pri tem se brezsrčnosti in surovosti privadijo, ki je prej ali slej njim in drugim v nesrečo.

— (Iz M o k r o n o g a.) Tukajšno društvo „prostovol. požarna bramba“ šteje si v najprijetnejšo dolžnost, vsem častitim domačim in ptujem dobrotnikom, ki so za veselico z tombolo v dan 1. februarja t. l. toliko krasnih dobitkov in denarnih doneskov darovali, se veselice v tolikem številu vdeležili, najtoplejšo zahvalo izreči. Odbor.

— (Nesreča.) Iz Šent Marjete se poroča: Dne 16. jan. si je 26letna neomožena kočarjeva hči Ana Marenče iz Zvure, služka pri posestniku Juliju Jombartu, pri rezanji rezanice s koso odrezala vseh pet prstov na desni roki, in sicer palec čez sredo, druge štiri prste pa popolnoma in še četrti del dlani zraven. Prenesli so nesrečnico v domačo hišo.

— (Bratovščina sv. Cirila in Metoda.) V Ljubljani snujejo najboljši slovenski domoljubi, kakor so gg. dr. Vošnjak, Svetec (notar v Litiji) in drugi bratovščino sv. Cirila in Metoda. Kaj bo to? Sv. Ciril in Metod sta živela pred 1000 leti, in že takrat učila in pisala o sv. veri v slovenskem jeziku. Zdaj pa hočejo nekateri nasprotniki slovensčino spodriniti, posebno iz šol. Imajo nemški „Šulferajn“, ki dela za čisto slovenske otroke čisto nemške šole, postavim v Sevnici. Ta bratovščina bode pa krajcarje pobirala, da se bode skrbelo v takih krajih, kjer slovenski otroci nimajo slovenske šole ali kjer se vabijo v nemške, da se nam naši otroci v nemških šolah ne popačijo. Bog daj srečo in sv. brata Ciril in Metod.

Razne vesti.

* (Dobrodelno društvo posebne vrste.) V Londonu se je ustanovilo društvo, kateremu je naloga, čuvati in potegovati se za otroke, ki se trpinčijo in zanemarjajo od svojih starišev in gojiteljev. To društvo še ne obstaja dolgo, a ukljub temu storilo je vže mnogo dobrega. Nad več kakor 150 otrok je vže obvarovalo pred kruto roko brezvestnih roditeljev, in sicer s tem, da jih je izročilo nalašč zato ustanovljenemu zavetištvu ali pa oddalo jih v odgojo posameznikom. Udje dobrodelnega tega društva pa razglasujejo vse brezvestneže, katerim odtegujejo njih žrtve, tudi gosposki v zaslužno kazen. — Podobno društvo bi tudi v nekaterih krajih naših Slovenskih pokrajin ne bilo odveč! — Stariši, ljubite svoje nedolžne otročiče, izrejte jih v Božjem strahu in skrbite za-nje, kakor so dobri vaši stariši nekdam za vas storili. Vsaj še neumna žival ljubi svoje mladiče.

* (Torbe za ljudi) znašel je župan necega italijanskega mesta. Ker ima ta mestni paša veliko vinogradov, a jako nečloveško, skopuško dušo, dal je lani delavcem, ki so trgali grozdje, privezati na obraz železne — torbe! — Tako poroča italijanski list, če je res?

* (Tovarna ali fabrika za črve.) V glavnem mestu na Francoskem, v Parizu, porabijo ribiči gosposkega stanu, ki za kratek čas ribe na trnek lové, veliko črvov. Te jim pripravlja neki mož. Pa kako? V svoji hiši pod streho pusti erknene mačke in pse tako dolgo, da se v njih črvi zaredé. Te potem precej drago prodaja. — Za gospodo, ki ima slavčke, pa izreja mōčne črve iz moke in otrobov, katere zbaše v nogovnice, kjer se kmalu črvi zaredé. Čuden zaslužek!

Smešnice.

Na železnici:

Uradnik: Oče, hočete tudi karto plačati za nazaj?

Kmet: Ne, ker pri tolikih nesrečah, ki se zdaj na železnicah gode ne vem, če je bodem potreboval nazaj.

Na železnici hočeta v voz stopiti prav debel in pa prav suh človek. Jaz menim, pravi suhi možicelj, da bi bilo pravičnije, ko bi se na železnici plačevalo od teže in ne od osebe. Zahvalite Boga, odgovori debeli človek, da temu ni tako, ker ko bi veljala vaša, bi vi tukaj morali ostati, ker bi se železnici pač ne zdelo „muje vredno“, tako lahko reč, kakor ste vi, dalje prepeljati. — Ne norčuj se iz telesnih pomankljivosti svojega bližnjega, saj si jih većinoma ni sam kriv.

Oger na Dunaji stanujoč tava vinjen po noči domu. V cerkvi sv. Stefana je bilo „plat zvona“. Oger šteje in šteje naposled našteje dobrih 40 udarcev ter reče sam pri sebi: „V Pešti sem bil pač veči falot, vendar tako pozno nisem nikdar domu prirogovilil.“

Rešitev ugank

(v 3. št. „Dolenjskih Novic“.)

1. Možje na vodnjaku pred rotovžem.
2. Višnjagora.
3. Pri častitih domoljubih.
4. Česar se še niso domislili.
5. Sanje.

Prav jo je rešila Marija Miklavčič v Škofji Loki.

Uganke.

1. Koliko znese polovica če razdeliš številko dvanajst?
2. Eno truplo, tri glave pa nobene duše. Kaj je to?
3. Kako naložiš voz lesa, da ne bo nič krivega in nič ravnega gori?
4. Kteri psi se nikoli ne spopadejo?
5. Kaj je 5 preveč in 5 premalo?

(Rešilec, naročnikom eno ali dvoje knjig, vrednosti 1 goldinarja, nenaročnikom do konca leta „Dol. Novice“ zastonj, ako jih več ugame, odloči žreb).

Vremensko prorokovanje za mesec svečan.

Svečan nateguje dan. — Če svečnica pride, skor zima odide. — Na svečnice dan, je zima ván; to je laž, reče Blaž. — Od svečnice naprej, vsaka smet sneg jej. — Je svečnica jasna, stri čebelicam hasna. — Svečnica zelena, velkanoč snežena. — Kedar svečnico snežuje, bližnjo spomlad oznanuje. — Sv. Rotija (6.) navadno ima, vsako zimo največ snega. — Petra stola zima, dolgo ne odkima. — Sv. Matija mraz trpi, 40 dni in noči. — Sv. Matija led razbija, če ga ni, ga naredi. — Po svetemu Matijatu ne gre lesjak čez led domu. — Če v svečanu mačka na solncu leži, v sušcu spet rada na peč pribeži.

Sejmi na Kranjskem.

Za živino je 8. dan vsakega meseca v Ljubljani, prvi pondeljek v vsakem mesecu pa v Novem mestu. — V Radohovi vasi in v Vipavi 16. febr. — v Tržiču 18. febr. — V Vel. Cirkniku 20. febr. — Na Vrhniku v Laščah in v Radečah 23. febr. — V Bučki, v Moravčah, v Žubni, v Cirknici in v Črnomlju 24. febr. — Na Toplicah 26. febr. — Na Igu 27. febr. — Na Štajerskem: V Ljutomeru in v Braslovčah 23. febr. — V Arnužu, Bistrici, Rogatecu, Vildonu in na Laškem 24. febr. — V Slov. Gradcu 28. febr.

Listnica vredništva: P. n. gosp. dopisovalci naj ne zamerijo, da njih dopisi še niso v današnjih „Dol. Novicah“. — Prisrčno se jim zahvaljujemo za pomoč in porabili bodemo v prihodnjih listih, ker za danes primanjkuje prostora.

Loterijske srečke.

Trst	31. februvarija	68	30	85	32	33
Gradec	7. februvarija	2	15	67	3	11
Dunaj	7. februvarija	67	62	65	84	74

Zvrstno hrastje

se prodaja [13]

za mlinske vretene, kozolce ali za karkolišno rabo pri

Janezu Ambrožiču

v Žerjavini pri Brusnicah.

Pri DOM. RIZZOLIJU lekarju pri ANGELJU

[5-3]

dobiva se

CVET

zoper protin in trganje,
po Dr. M. Brankovič-u. **Cena 50 kr.**

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

Št. II. prinaša te spise:

1. Gorázd: Zadnja večerja. Balada.
2. Dr. Fr. Detela: Véliki grof. Zgod. roman. (Dalje).
3. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. 22. Pod hruško.
4. J. Trdina: Vinska modrost II. Poglavje. Uganke.
5. Ivan Šubic: Nekoliko črtic o krvi naši. (Konec).
6. I. Trinko: Pesmi beneškega Slovencea.
7. A. Funtek: Po zimi. Pesem.
8. Fr. Wiesthaler: Slavni Slovenci. I. Dr. Jak. Zupan.
9. Alfonz Piree: „Jour fixe“.
10. A. Fekonja: Uplemenitev Teharčanov in njihova plemenščina.
11. Janko Kersnik: Agitator. Roman. (Dalje).
12. Ivan Franke: Umetniške starine na Gorenjskem. (Dalje.)
13. Književna poročila:
II. Dr. K. Štrekelj: Slovenska slovnica za srednje šole.
14. — Slovenski glasnik:
Nove knjige slovenske. — Karol Rudež. † — Pogled na cerkveno književnost slovensko leta 1884. (Dalje). — Književno naznanilo. — Gramatické základy jazyka slovinského. — Književnost hrvaška. — Novi grobovi. — Popravek.
15. Janko Kalan: Šah. [9-2]

„LJUBLJANSKI ZVON“ izhaja v mesečnih, po 4 tiskovne pole velike osmerke obsežnih zvezkih ter stoji za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrta leta 1 gld 15 kr.

Za pobožnost svetemu Jožefu na čast priporočam lepe molivene bukve, imenovane:

Pas svet. Jožefa in sedem nedej svetemu Jožefu posvečenih.

katere so spisali preč. g. župnik Janez Volčič. — Veljajo v usnje vezane 60 kr., z zlato obrezo 80 kr. — Preč. gosp. duhovnom jih rad pošljem franko na ogled.

[12] **J. Krajec,**
tiskar in založnik „Dol. Novic.“

Šaljivi list**JURI S PUŠO**

nastopi II. tečaj v večji obliki ter velja za celo leto 3 gld., pol leta 1 gld. 50 kr., za četrta leta 80 kr. Denar in pisma naj se pošiljajo uredništvu „Jurja s pušo“ Trst.

[6-3]

Novomesto. — Natisnil J. Krajec.